

MURROKSESSA

► KIRSI MÄKINEN

kirsi.makinen@maanmittauslaitos.fi

Löytyykö paikkatiedolle paikka?

Keskustelu paikkatiedon käytön lisäämisestä sai vauhtia, kun Sipilän hallitusohjelmassa nostettiin näkyvästi esiin innovaatiot, digitalisaatio ja uudet toimintatavat. Olisiko paikkatiedon aikakausi vihdoinkin koittanut?

Paikkatiedon roolia digitalisaatiossa on käsitelty muun muassa Paikkatietoverkoston tilaisuuksissa syksyn aikana. Verkoston järjestämässä työpajassa elokuussa etsittiin mahdollisuuksia tukea hallitusohjelman tavoitteita ja kärkihankkeita paikkatiedon avulla. Osallistujat olivat yksimielisiä siitä, että paikkatieto voisi olla keskeisessä roolissa useissa hallitusohjelman kärkihankkeissa.

Suunnitelmaa kärkihankkeiden toimeenpanosta ei ollut silloin vielä julkaistu. Hankeideoita oli etsitty kaikille avoimessa digitalisaatiohaasteessa. Lähetetyistä

Ehdotukset liittyivät muun muassa digitaalisiin oppimisympäristöihin, kotihoidon logistiikkaan, bio- ja kiertotalouteen, puhtaisten ratkaisujen edistämiseen, julkisen hallinnon palvelujen sähköistämiseen ja palveluverkon optimointiin.

Kärkihankkeet vailla paikkatietoa?

Hallitus julkaisi kärkihankkeidensa toimeenpanosuunnitelman syyskuun lopulla. Se sisältää kaikkiaan 31 hanketta tai reformia; jokaisessa useita toimenpiteitä. Sana paikkatieto esiintyy suunnitelmassa vain kerran:

Tulevaisuuden metsätieto- ja sähköiset palvelut -hankkeessa, joka on osa puun tarjontaa ja monipuolista käyttöä edistävää hanketta.

Toimeenpanosuunnitelmasta löytyy muitakin toimenpiteitä, joissa paikkatieto on tai ainakin voisi olla mukana. Pikaisesti silmäillen sellaisia on viitisentoista, mutta olisi varmasti enemmänkin, jos paikkatiedon mahdollisuudet tunnettaisiin paremmin.

Vaikka meille paikkatie-

käyttö rajoittuu vahvasti luonnontieteisiin. Etenkin sote-puolella hyötyjä olisi saatavissa paljon nykyistä enemmän. Alan ammattilaiset ovat asian tunnistanee; mutta viesti olisi saatava myös käyttäjien korviin.

Yksi avain muutokseen on osaamisen kehittäminen. Paikkatieto tulisi tuoda osaksi opintoja kaikilla koulutustasoilla ja alasta riippumatta. Osaamisen lisääminen onkin kirjattu tavoitteeksi Kansalliseen paikkatietostrategiaan.

Perusteet haltuun jo koulussa

Paikkatietojen hyödyntämisestä koulutuksessa keskusteltiin Paikkatietoverkoston tilaisuudessa lokakuussa. Osallistujat totesivat, että paikkatietojen käytön tulisi olla kansalaistaito siinä missä kartanlukukin.

Haasteeseen on tarttunut PaikkaOppi-hanke, jonka tavoitteena on lisätä paikkatietotaitoja kouluissa.

PaikkaOppi on ympäristötiedon, maantieteen ja paikkatietotaitojen opetukseen luotu oppimisympäristö. Se tarjoaa koulujen käyttöön työkaluja, aineistoja ja tehtäviä paikkatietotaitojen perusteiden opetukseen sekä oman lähiympäristön tutkimukseen paikkatietomenetelmiä hyödyntäen.

PaikkaOpin käyttöä ollaan laajentamassa maantieteestä muihin oppiaineisiin yhdistämällä eri oppiaineita paikkatiedon kautta. Maantieteen ja ympäristöopin

TUTKIMUSTAITOT PAIKKATIEDON AVULLA

- Maantiede, ympäristöoppi, muut oppiaineet
- Uudet opetussuunnitelmat korostavat tutkimustaitojen merkitystä jo alakoulun ensimmäisiltä luokilta lähtien. PaikkaOppi on hyvä tutkimustyökalu, jolla omia havaintoja saadaan tallennettua ja esitettävä.
- Tutkimustaidot korostuvat lukiossa: tiedon etsiminen paikkatietoaineistoista, oman tai yhteisen paikkatiedon tuottaminen, analysoiminen ja tulosten esittäminen kartalla.

Lähde: Virpi Hirvensalo, PaikkaOppi-koordinaattori, Turun Kaupunki

ideoista paikkatiedon mahdollisuudet saattoi usein tunnistaa, mutta paikkatietoon konkreettisesti liittyviä ehdotuksia oli vähemmän.

don ammattilaisille digitaaliset kartat ovat tuttu juttu, elämme edelleen maailmassa, jossa yksinkertainenkin teemakartta herättää monissa vau-efektin ja paikkatiedon

MURROKSESSA-PALSTA
KÄSITTELEEE ASIOITA JA
ILMIÖITÄ, JOTKA MUUTTAVAT
PAIKKATietoalaa ja TOTUT-
TUJA TOIMINTAMALLEJA.

HALUATKO PUHEENVUORON?
OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN,
POSITIO@MAANMITTAUS-
LAITOS.FI

lisäksi paikkatietoa voi hyödyntää esimerkiksi historian, yhteiskuntaopin, biologian, fysiikan ja kemian opetuksessa. Paikkatietotaidoista on apua arkielämässä, ja niitä voi hyödyntää myös yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Paikkatiedon avulla voidaan myös edistää oppilaiden tutkimustaitoja.

Ennen kuin nämä tulevat paikkatietonatiivit ovat työelämässä, työelämässä tarvittavaa paikkatietotietämystä on kehitettävä muilla tavoin. Esimerkiksi paikkatiedon opetusta olisi laajennettava korkeakouluissa ja yliopistoissa paitsi osana perusopintoja myös täydennyskoulutusta tarjoamalla, todettiin Paikkatietoverkoston tapaamisissa.

Paikkatiedon perusopintoja on jo tarjolla useissa yliopistoissa. Turun ja Helsingin yliopistoissa suosituimpien kurssien kysyntä ylittää tarjonnan. Myös Aalto-yliopistossa ollaan suuntaamassa perusopetusta uudelleen: kurssivalikoima on suppeampi, mutta kursseja tarjotaan suuremmalle joukolle.

Mutta toisenlaisiakin kokemuksia on. Tampereen teknillisen yliopiston Liikenteen tutkimuskeskuksen ainoalle paikkatietokurssille on ollut vain vähän tulijoita, vaikka paikkatiedot liittyvätkin liikenteeseen olennaisesti. Tarvitaan markkinointia ja kurssien sisällön kehittämistä niin, että opiskelijat tuntevat aiheen omakseen.

Paikkatietoalan täydennyskoulusta ovat järjestäneet ainakin Helsingin yliopisto ja Aalto-yliopisto. Koulutuksiin ovat osallistuneet pääasiassa luonnontieteiden, maa- ja metsätalouden, teknisten alojen ja tietotekniikan asiantuntijat.

Järjestäjien mukaan koulutuksen markkinointi uusille aloille ei ole ollut helppoa. Myös täydennyskoulutukseen osallistuvien lähtötaso vaihtelee, mikä vaikeuttaa koulutuksen suunnittelua. Tilanne helpottuisi, mikäli paikkatiedon perusteet olisi tuotu mukaan perusopintoihin kaikilla aloilla.

Tulisi, pitäisi, täytyisi

Tässäkin kirjoituksessa on konditionaalia ja passiivia käytetty ahkerasti. Ongelmat ja kehittämiskohteet on tunnistettu, mutta toimenpiteet – ja ennen kaikkea toimijat – tuntuvat olevan osittain

KANSALAISEN PERUSPAIKKATIEOTTAIDOT ("SPATIAL CITIZENSHIP") ARKIELÄMÄN APUNA JA YHTEISKUNNALLISEEN OSALLISTUMISEEN

- Mitä paikkatieto on, missä kaikkialla sitä käytetään, miten sitä voi käyttää ja hyödyntää eri tarpeisiin ja tavoitteisiin, esim. osallistuminen, viestintä geomedian avulla, geomedian välittämän tiedon kriittinen tarkastelu.
- Esim. navigointi, tiedon haku karttapalveluista (esim. lähin pankkiautomaatti, hyvä kahvila), vaikuttaminen ja osallistuminen esim. kaupunkien palautepalvelut ja yhä lisääntyvän avoimen paikkatiedon hyödyntäminen työprojekteissa tai yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Lähde: Virpi Hirvensalo, PaikkaOppi-koordinaattori, Turun Kaupunki

hämärän peitossa.

Kyse on paljolti viestinnästä ja vaikuttamisesta, jossa esimerkiksi Paikkatietoasiain neuvottelukunnalla tai Paikkatietoverkostolla voisi olla näkyvämpi rooli. Jotta tuloksia saadaan, työhön on varattava myös riittävät resurssit.

Ennen kaikkea keskustelu on tuotava sinne, missä päätökset tehdään. Askeleita tähän suuntaan on jo otettu. Sitran tuoreessa selvityksessä sote-palveluiden saavutettavuutta ja palveluverkon muutostarpeita vuoteen 2025 mennessä arvioitiin paikkatiedon avulla. ◀

Paikkatiedon mahdollisuudet tunnistetaan, mutta konkreettiset ehdotukset puuttuvat.

LISÄÄ AIHEESTA

- ▶ Hallituksen kärkihankkeiden toimeenpanosuunnitelma: <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus>
- ▶ Paikkatiedon paikka hallitusohjelmassa –työpaja: www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/paikkatietoverkosto_kilpailukyky
- ▶ Paikkatiedon hyödyntäminen koulutuksessa –keskustelutilaisuus: www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/paikkatietoverkosto_strategia-ja-viestinta
- ▶ PaikkaOppi: www.paikkaoppi.fi
- ▶ Sitran selvitys: www.sitra.fi/uutiset/omahoito/digitalisaation-mahdollisuudet-huomioitava-sote-uudistuksessa